

ÜLKEMİZDE POLİHİBRİD İPEKBÖCEKÇİLİĞİ

Sait Güngör ÜN

Ziraat Y. Mühendisi

Yurdumuzda 1500 yıllık bir geçmişi bulunan İpekböcekçiliği uğraşının, 1961 yılına kadarki döneminde, koza üretiminde kullanılan tek ırk Bursa beyazı (Bağdat ırkı) idi. Bursa beyazı ırkının karakteristik koza şekli yer fıstığı gibi fazla boğumlu olması ve otomatik filatürde kullanılmamasıdır.

İpekböcekçiliği araştırma Enstitüsünde 1961 yılı sonunda Tokyo İpekböcekçiliği Araştırma İstasyonundan getirilmiş 4 saf ırk (2 Çin, 2 Japon) ile 1962 yılında polihibrid ipekböcekçiliği yetiştirme çalışmalarına başlanmıştır. Yine aynı yıl içinde deneme amacı ile Japon orijinali 100 kutu polihibrid ipekböceği tohumu getirilerek, Marmara bölgesinde adaptasyon çalışmaları yapılmıştır. Alınan sonuçların ışığında, polihibrid tohumu, her yıl artan bir miktarla Yerli ırkın (Bursa beyazı) yerini almıştır. Geçen 10 yıllık dönemde ilk 5 yılda % 80 dolayında polihibrid tohum, Japonya, İtalya gibi ülkelerden ithal edilerek ve bir miktar da yerli polihibrid üretimi yapılarak karşılanmış; son 5 yılda yerli polihibrid sürekli artarak ülke gereksiniminin tamamını karşılayabilecek bir düzeye ulaşmıştır.

Polihibridin, Bursa beyazı ırkına yeğ tutulmasının nedenlerini aşağıdaki maddelerle özetleyebiliriz:

- Larva yaşam süresi daha kısadır.
- Larva döneminde hastalıklara direnci daha fazladır.
- Koza biçimi elips olup, çok belirsiz boğumludur.
- Kozadan ipek çekimi kolaydır.
- Tek tel uzunluğu fazladır.
- İpek randımanı daha yüksektir.

Çizelge 1. Bursa Beyazı ve Polihibridin karşılaştırmalı özellikleri

Özellikleri	Bursa Beyazı	Polihibrid
1— Hayat süresi	72—40 Gün	26—30 Gün
2— Tek tel uzunluğu	700—800 M.	1100—1200 M.
3—İpek zenginliği (Yaş kozada)	%13—15	%22—25
4— Ham ipek verimi	10,5—11,5	5,5—6,5 kgr.
5— Reza	%33—35	%41—43
6— Kozası şekli	Boğumlu	Elips

Üstün özellikleri ile kozası üreticisinin ve sanayicinin kısa zamanda benimsediği Polihibrid ipekböcekliği tohumlarının yurdumuza girişinden bugüne kadar geçen 10 yıllık dönemde, dışarıdan ithal edilen ve yurdumuzda üretilen miktarları Çizelge 2 de verilmiştir. 1973 yılı ilkbahar devresinde yurdumuzun 23 ilinde, 1441 adet bucak ve köyde, 46520 adet böcek yetiştirici aile tarafından, 66.755 kutu Polihibrid ipekböceği tohumu yetiştirmeye alınmıştır.

Polihibrid ipekböceği her kutuda (20.000) sağlam yumurta içerecek biçimde kazırlanmış olup, beher kutu ağırlığı 10.5 - 12 g. dolayındadır. Bursa beyazı ırkında bu miktar 25 gram idi. Polihibrid ipekböceğinde kutuya yaş kozası verimi yurdumuzda ortalama 25 Kg olup, 1973 besleme döneminde açılan 66.755 kutudan 1.733.274 Kg yaş kozası üretilmiştir. Aynı yıl kozası fiyat ortalamasının 66.36 TL olduğu göz önüne alınırsa üretilen kozanın parasal değeri ortaya çıkar.

Yurdumuzda üretilen yaş kozanın % 60 kadarı iç tüketimde kullanılmakta, geri kalan % 40 ise, kuru kozası olarak Japonya ve İtalya'ya ihraç edilmektedir.

Kuru kozası olarak 1972 yılında Japonya ve İtalya'ya ihraç edilen miktar 349.027 Kg olup, bunun yanı sıra İpek artıkları (Deşe) da 25.990 Kg olarak hesaplanmıştır. Kuru kozası ve Deşe ihracından sağlanan gelir 28.463.089 TL. dir.

Polihibrid ipekböceği tohum üretim çalışmalarımızda amaç tohum üreten kurumların elit tohum gereksinmelerini sağlamaktır. Ayrıca polihibrid üretiminde kullanılan yüksek verimli saf ırkların özelliklerini koruma ve geliştirme yönünde ça-

lışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların olumlu yönde geliş-
bilmesi ve sonuçları tam kontrol edebilme amacı ile polihibrid
ipekböceği tohumu üretiminde kullanılan saf ırkların verimle-
rinin yükseltilmesi ve en uygun hibridlerin elde edilmesi proje
alınmıştır.

Çizelge 2. 1962/73 yılları arasında ithal edilen polihibrid
ipekböceği tohumları

Yıllar	Japonya	İtalya	G. Kore	Toplam
1962	100	—	—	100
1963	3.000	500	—	3.500
1964	20.000	5.000	—	25.000
1965	20.000	—	—	20.000
1966	42.000	10.000	—	52.000
1967	57.700	—	200	57.900
1968	36.000	15.000	2.700	53.700
1969	25.000	15.000	—	40.000
1970	20.000	15.000	—	35.000
1971	—	37.500	—	37.500
1972	—	28.000	—	28.000
1973	—	—	7.000	7.000

Çizelge 3. 1964/72 yerli polihibrid ipekböceği tohumu üretimi

Yıllar	Tohum miktarı (Kutu)
1964	9550
1965	6940
1966	3548
1967	12.700
1968	23.172
1969	26.436
1970	24.938
1971	35.826
1972	65.102
1973	70.000 (Yaklaşık)

Çizelge 4. Türkiye İpekböcekçiliği genel durumu (1973)

İli	Besleyici		Açılan Kutu Polihibrid	Üretilen Koza	
	Köy	Aile		Miktarı	Birim Fiyatı
Bursa	490	21.035	31.672	808.160	65.74
Bilecik	115	7.388	9.982	279.496	73.00
Sakarya	256	4.806	6.035	179.650	63.93
Balıkesir	81	2.090	5.950	150.750	64.68
Eskişehir	20	2.128	2.582	60.500	64.42
Diyarbakır	65	1.100	2.377	54.671	65.00
İzmir	29	958	1.990	39.800	60.00
Edirne	19	521	1.086	27.741	70.00
Kocaeli	61	705	1.079	26.175	67.86
Ankara	33	698	945	28.350	70.15
Antalya	19	640	740	18.500	55.00
Muğla	141	3.491	635	16.550	Satılmaz
Çanakkale	36	356	580	15.660	65.00
Bolu	30	290	312	7.800	68.96
Amasya	7	105	300	5.600	62.50
Hatay	15	62	205	5.535	27.00
Kırklareli	3	74	164	4.880	70.00
Kütahya	4	45	89	2.645	65.00
Denizli	3	5	9	181	40.00
Tekirdağ	1	6	8	180	30.00
İstanbul	3	3	6	150	45.00
Elazığ	6	6	6	150	65.00
Aydın	4	10	3	75	Satılmaz
23	4441	46.520	66.755	1.733.200	66.36

Çizelge 5. Türkiye'de son 10 yılda yaş koza üretimi

Yıllar	Yaş koza (Kg.)	Bursa beyazı (%)	Polihibrid (%)
1963	1.873.256	94.6	5.4
1964	2.084.700	70.4	29.6
1965	1.745.519	56.0	44.0
1966	1.518.279	18.3	81.7
1967	1.654.786	8.0	92.0
1968	1.711.572	3.0	97.0
1969	1.622.291	3.0	97.0
1970	1.461.503	2.1	97.9
1971	1.500.218	1.5	98.5
1972	1.624.078	—	100.0
1973	1.733.200	—	100.0